

Universitätsbibliothek Paderborn

**Gallia Vindicata, In Qua Testimoniis Exemplisque
Gallicanæ Præsertim Ecclesiæ, Quæ Pro Regalia, Ac
Quatuor Parisiensibus Propositionibus A Ludovico
Maimburgo, Aliisque producta sunt, Refutantur**

Sfondrati, Celestino

[Ort nicht ermittelt], MDCLXXXVIII.

2. Quid Regalia, & per quos gradus provecta? De Custodia, Infeudatione, Spolijs & collationibus beneficiorum. Hæc omnia contra Canones fieri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38277

Neque enim huic Gallicæ Sireni propositum aliud fuisse, quàm Regiam gratiam captare, vel satis illæ Præfationes ad Regem omnes inscriptæ convincunt, laudibus, encomiisque adeò perfusæ, ac adulationibus intextæ, ut non dubitem etiam Principi molestas esse: sed mihi non tam Maimburgum, quàm causam ipsam prosequi animus est. Primo igitur libro de Regalia dicam, quam Maimburgus varijs locis sed cursim, ego quòque alio opere libavi; sed nihil, aut pauca de illius extensione, & universitate, quippe ad alia intentus, calamo in quatuor propositiones festinante.

II. Regalia ergo nihil aliud est, quàm jus, & facultas Regibus concessa fructus, & proventus vacantis Episcopatus (cujus electio ad Regem pertineat) percipiendi, & beneficia, ac præbendas curæ animarum expertes, interim conferendi. Quamvis enim jus Regaliæ, si latius sumatur, ex quatuor juribus conflatur, videlicet: eligendi, investiendi, beneficia vacantia conferendi, percipiendique fructus, ac proventus temporales (a) hic tamen de duobus tantùm ultimis agemus, quæ propriè ad Regaliam spectant, omiſſis Electionibus, & Investituris, de quibus alibi. Quamvis verò sola vacantium Ecclesiarum Custodia ad Principes olim pertineret, postea tamen depositum, & Custodia in Dominium, usumque transijt, vincente leges cupiditate. Imò ne Custodiam quidem sacri Canones Principibus sæcularibus permittebant, sed Oeconomis, quos defuncto Antistite Clerus legebat. (b) Transijt postea, ut dixi, ad Principes Custodia, & post Custodiam usurpatio, quæ tamen priusquàm in legitimum jus, & privilegium evaderet, gravissimis Patrum, aliorumque censuris vapulavit. (c) Dicemus ergo quibus incrementis in hanc usque diem jus Regaliæ adoleverit, ad eumque apicem, quem modò obtinet, pervenerit; quippe non eadem horâ invalescunt corruptelæ, sed more fluminum, decursu augmentur, initijs verecundis, progressu immodico, ac legum omnium experte. Quæ causa fuit, ut plerique Regaliæ originem obscurissimam crediderint, & Nili fontibus supparem; eam siquidem, ut modò est, quærebant, cum tamen, ut dixi, non semper eadem fuerit,

(a) Vide Prælud. Reg. sacerd. §. 1. n. 13. (b) Vide Concil. Chalcedon. can. 26. Hispal. II. c. 9. Tolet. IV. c. 47. Nicæn. II. cap. XI. Ilerd. c. 16. Francford. can. 41. Pontigom. c. 14. Tross. can. 14. & can. 22. 25. Cauf. 16. q. 7. & S. Greg. lib. 2. epist. 22. (c) Vide Della Marca lib. 8. & Baron. ann. 996. & Regale Sacerd. fol. 70. & 71.

fuert, sed à parvis, & vix observatis initijs, in immensum creverit, anguium modo quantò major, tantò nocentior.

Primò igitur jus Regaliæ nihil aliud, quàm jus Custodiæ fuit, & hoc nomine Custodiæ in Concilio Lugdunensi, aliisque Authoribus appellatum est. (a) Vacante ergo Ecclesiâ Episcopali, ejusdem fructus, ac proventus in Custodiam Principum cedebant, qui etiam ijs custodiendis Oeconomos dabant. Id quidem, ut vidimus, Canonibus vetitum, sed Principes, qui se omnium Ecclesiarum, vacantium præsertim (quo tempore magis injuriæ patebant) Advocatos, Defensoresque ferebant, hanc sibi curam deberi crediderant; obrentu ergo pietatis & Canones laxati, & fores cupiditati apertæ. Enimverò ut primùm in manus Principum sæcularium facultates Ecclesiæ pervenerunt, de modis cogitari cœptum est, quibus adhærent, nec cupientibus defuere. Regnantium liberalitate non solum magnâ vi auri, gemmarumque, ac pretiosæ suppellectilis Ecclesiæ auctæ fuerunt, sed etiam fedis, dominijs, latifundijs quàm plurimis (b) hæc omnia jure beneficiario à Principibus data. Feudorum origo à Longobardis ducitur gente Germana ad Albim, aut ut alij volunt, ad Visurgim sita, quæ causa est, ut totum jus feudale vocibus Germanis abundet. Hi ergo in Italiam profecti, deletis Gothis ducentos annos regnarunt, prædijs, ac latifundijs in milites loco stipendiij divisits, eâ videlicet conditione, ut cum opus esset, militiam adirent, & Dominis in bello adessent, quæ etiam hodiernâ tempestate Timaritit Turcarum mos est. Constabat jus feudale moribus, & consuetudine potiùs, quàm jure scripto, & ita variè mutatum est: olim enim feuda, aut per modum usufructus, & precariò concedebantur, & morte finiebantur possessoris; aut non priùs ad hæredes transibant, quàm à Domino directò investirentur, (c) hoc interim fructus omnes vacantis feudi recipiente, unde natu credimus *jus Relevij*: mortuo enim vasallo, velut in solatium translati in alios feudi redit ad Dominum directum, non verò ad hæredes jus omnes fructus sibi vendicandi, donec illi investiantur; id in multis Galliarum provincijs adhuc obtinet, videlicet Picardia, Campania,

Neu-

(a) Vid. c. 13. de elect. in 6. Flod. in ealce Hist. Rhem. Rigord. ad an. 1190. M. de Pamiers de la Reg. f. 18. Nangis in vit. B. Lud. (b) Vid. L. 1. C. de SS. Eccl. Possid. in vit. S. August. cap. 22. Malmesbur. de gest. Reg. Ang. lib. 5. (c) Vide Rambeck in silva Feud. fol. 5. M. de Pamiers de la Regale. fol. 15.

Neustria, Andegavia, Turonia, Armorica, seu Britania minori, & Biturgia. (a) In reliquis Gallia Provincijs, hæredes, non Dominus in feudum, fructusque succedunt, nulloque jure Relevij, sola intra diem, & annum petendæ investituræ necessitas superest. Cum ergo multa feuda liberalitate Principum Ecclesijs Episcopabilibus adjuncta essent, hinc sumpta occasio est, vacantium Ecclesiarum fructus, velut aperto feudo, usurpandi, & ita jus Regaliæ à feudis originem duxit, quod etiam ex eo palàm fit; quòd nomen Regaliæ, Investituræ, exhibitio juramenti, & homagij, aliæque solemnitates, quæ Regaliam comitantur, omnino feudum redeant, & hoc ipsum cum celebres historici, tum plerique jurisconsulti docuere, (b) jus videlicet Regaliæ, feudis deberi. Quæ etiam causa est, ut sicut in feudis non ubique Galliarum defuncto Domino jus Relevij locum habuit, ita neque jus Regaliæ ex feudis natum. En alium igitur, & speciosum quidem titulum vacantis Ecclesiæ fructus populandi, jus videlicet feudi. Sed neque hic finis, ut in hydropes, sitim potus accendebat. Supererant Decimæ, oblationes, ac munera fidelium, bona mobilia, supellex domestica; quo jure hæc occuparentur? nam & ista Regaliæ accesserunt. Repertum est jus spolij; hoc à Clericis cœptum, qui sublato Antistite ædes diripiebant, legebantque velut ex naufragio spolia: & prædam agentibus Clericis cur Principes cessarent, & potentiâ, & beneficij in Ecclesiam collatis multò potiores? Equidem & sacri Canones, & leges Imperatorum in hujusmodi prædones sæpe, graviterque armatæ sunt, (c) sed cohiberi abusus non potuit: nam nec Principes metus legum tenebat, & istorum exempla minores sequebantur. Abusus ergo in usum transijt; usus verò, ut ferè solet in conniventiam, hæc in privilegium (concedi enim solent, quæ veterari non possunt) & indulgentiam necessitas fecit. Hic tertius Re-

galia

(a) Picardie, Campagne, Normandie, Anjou, Tourene, Bretagne, Berri (b) Vide Marc. lib. 8. cap. 22. Rigord. de Gest. Philippi Aug. ad an. 1209. Innoc. III. lib. 1. epist. 190. & lib. 2. epist. 40. 106. 107. Matt. Paris. ad ann. 1164. Libert. de l'Égl. Gallie. fol. 106. M. de Pamiers fol. 17. & Phil. Pulch. in mandato Archiepisc. Senon. dato, ubi: *Sicut feudum vasallo vacans cum suis redditibus interim à Domino licite occupatur, idque de jure, & generali consuetudine, sic Nos, & nostri antecessores vacante Eccl. Carnot. temporalia accipimus, & nostros facimus omnes fructus, &c.* (c) V. Concil. Antioch. can. 24. & 22. & Concil. Chalc. can. 22. & const. Joan. ac Eman. Comn. ann. 1120. & 1123. & in Decreto causam 12. quæst. 2.

galia gradus fuit. Ab hoc ad collationes Beneficiorum, quæ curam Animarum non habent, processum est. Quis crederet hoc à Laicis tentari potuisse? tentatum est, imò & obtentum, ac tandem quod inveteratum usum ferè consequitur, à Summis Pontificibus toleratum, & tolerantia pro privilegio accepta: ac primò quidem nominabant tantùm, aut præsentabant Principes; Capitulum, Metropolitanum, aut Pontifex conferebat; postea libertate ex eventu aucta; etiam collationes Beneficiorum secuta; quo, inquires, hoc jure? quòd collationes inter fructus Episcopatus censerentur, utique familias de Regibus bene meritas remunerari liceret, intacto interim, & illibato ærario; nec Pontifices abnuebant. (a) Philippus Augustus expeditioni in Terram Sanctam accinctus Reginae Matri, & Rhemenfi Archiepiscopo, quando Regalia in manus Regias devenerim collationes Beneficiorum testamento committit: Idem Philippus uni ex aulicis Capellanis Canonicatum vacantis Ecclesie Laudunensis, secundum antiquam, & approbatam Regni sui consuetudinem contulerat, & cum Innocentius III. alium promovisset, querelæ Romam allatæ ad Pontificem sunt, nec verò rejectæ, sed causa, uter ex promotis præhabendus esset ad Capitulum Laudunense remissa.

Idem quoque jus à Ludovico sancto exercitum: nam primam in Palæstinam expeditionem adornans, Regiæ Matri inter alia concedit, ut dignitates, ac Beneficia Ecclesiastica vacantia conferre, fidelitates Episcoporum recipere, & Regalia restituere eis debeat. (a)

Idem repetit in literis ante secundam navigationem datis: & cum Clemens IV. PP. vacante Ecclesia Rhemenfi præbendam contulisset, Rege sancto sua privilegia violari conquerente, Pontifex gratiam jam in alium collocatam revocavit. Gregorius X. anno 1271. collationem à Rege Philippo Audaci factam vacante Ecclesia Senonensi probat, confirmatque. His ergo gradibus Regalia processit; sed nec stetit hic quidem. Olim Provincias tantùm, & Ecclesias aliquas complectabatur, non verò omnes, quod infra demonstrabitur, nec Principes Sacerdotia omnia conferebant, sed ea tantùm, quibus nulla animarum cura. Hæc verò tempestate,

anno
(a) Anno 1190. (b) V. Testam. Regis Aug. dans le Liv. des libertez de l'Eglif. Gall. chap. 16. an. 4. Bull. Innoc. III. idid. a. 6. litter. Ludov. IX. an. 1248. ibid. n. 15. Nangis in vit. S. Ludov. p. 445.

anno videlicet MDCLXXIII. Regia declaratio prodijt, quæ jus Regaliæ ad omnes Gallicas, aliâsque Provincias Regi subiectas profert. Crediderim illam non tam Regio motu, & voluntate, quàm adulantium artibus expromptam; quò enim jus Regaliæ amplius patet, tantò eorum, qui Regem circumstant, major est iurisdicção, ac facultas amicos, clientelas, favores, opésque parandi, collatis in eos Beneficijs, pro quibus ipsi supplicant, aurésque Principis occupant; maximè cum eorum arbitrio Sacerdotia plerùmque committantur. Privatis ergo studijs Regium nomen obtenditur. Accessère alia, quæ hanc ipsam collationem supra omnes Canones, regulâsque Ecclesiæ in immensum extendunt. Olim sola nominatio, aut Præsentatio, nunc Collatio, & Institutio est. Admittuntur resignationes *in favorem*; onerantur Sacerdotia pensionibus: conferuntur Beneficia non solum libera, sed etiam juri Patronatûs tam Laici, quàm Ecclesiastici obnoxia; Canonicatus, aliæque dignitates, quarum Collatio non ad solum Episcopum, sed etiam alternativè ad Capitulum, seu Collegium spectat, nullo discrimine Regaliæ subduntur; imò etiam quæ ad Capitula Regularium, & quæ in litrem deducta sunt, quæque solo facto, quamvis non jure, aut econtrâ quæ solo jure etsi non facto vacant, legitimis, innoxiusque possessoribus nullâ causâ submotis; & quia post Galliæ concordata solis Regibus jus ad Episcopatus nominandi concessum est extinctis electionibus; facile est nominationem diu multùmque differri, quod Principis arbitrio sedet; interim, dum delectus agitur, dum Romæ Confirmatio elaboratur, dùmque in actualem possessionem Episcopus intrat (nam & hæc necessaria est) quis non videt per tot rerum, temporùmque ambages, & Regaliæ spatia protendi, & temporis beneficio proventus Regios augeri, Ecclesiâ interim viduitati, prædæque relicta. Denique his omnibus Beneficia Curata, Ecclesiæque Parochiales augendo velut fasci paulatim adjiciuntur, aut saltem voluntas, conatûsque Regijs Officialibus non deest; quod etsi Archiepiscopus Tolosanus in Epistolis ad S. Pontificem datis neget, aut potius Sacerdos ille Societatis, qui Archiepiscopi calamum ducit, apertè tamen convincitur, tum ex varijs, vulgatîsque libellis, quibus etiam ad hæc Beneficia Regaliam extendi posse persuadere conatur: tum

B

Episcopi

Episcopi Apamiensis testimonio (a) in libro, quem de Regalia scriptum reliquit, & quem nemo haecenus confutare est ausus, quamvis non deessent in Gallia, qui cuperent, nisi veritatem erubescerent; tum exemplo Archipresbyteratus cujusdam (b) in Episcopatu Apamiensi, quem legitimo possessori ademptum, quod Episcopi sui causam Romæ ageret, in alterum contulere Regalia obtentu. Videas ex haecenus dictis, per quos gradus paulatim Regalia profecerit, & quibus incrementis ad fastigium provecta sit: in quibus nemo tam leviter tinctus est, qui non videat, quàm multa sint sacris Canonibus adversa, & Canonibus non recentibus tantum, quos Galli neglectui habent, sed Canonibus antiquissimis, & illis ipsis quos libertatis Gallicae fundamenta esse dicunt. Mirari ergo satis non possum, eos ipsos, qui singulis ferè lineis observantiam Canonum decantant, qui hanc ipsam Summis Pontificibus contentissimè inculcant, ejusque relaxandi Canones facultatem in litem vocant, quique libertatis Gallicanae fundamenta in Canonibus ponunt, adeò tamen in Canones offendere, ut ne curare videantur. Quid magis Patrum decretis prohibetur, quàm Electiones liberas turbari, proventus Ecclesiarum diripi, Monasteria Abbatibus titularibus commendari, Beneficia Pensionibus subdi, resignationes *in favorem* recipi, nominationes Patronorum occupare, causas Ecclesiasticas profanis tribunalibus subdere, Principes Ecclesiasticæ libertati graves silentio, applausu, consilijs, turpique adulatione permulcere, imò nolentes impellere? eos verò qui officij sui, ac periculi monent, adornatis accusationibus suspectos, reòsque facere, facultatibus, exilijs, supplicijque punire, nullius criminis compertos, quàm quòd æquum gratiæ præhabuerint, magisque animas Regum, quàm præmia dilexerint? Et denique, ut mille alia dissimulem, quid magis in Canones pugnat, quàm limites ab Oecumenico Concilio, & sexcentorum Patrum suffragijs, imò divino instinctu, Regiòque assensu fixos, evertere, ac privatis lucris posthabere? & tamen qui hæc Parisijs non ferunt tantum, sed etiam faciunt, audent tamen Romam inclamare, & Canonum admonere, ac illud Zachariæ Pontificis ingerere: *Do-*

mimentur

(a) M. de Pamiers de la Regalc. fol. 44. (b) Archipretura d' Ax pigliata al Sig. Dorat, e data ad un Regaliista Mocçau.

minuentur vobis Regula, non vos Regulis. Parcite, rogo, vocibus, nec eas in longum producite; vos ipsos, & vicinam aulam moneate, hic Regulæ gemunt, hic Canones suspirant, & ab aliquo Sacerdotum liberam vocem, ac patrocinium expectant, quam si audirent, quies Romæ, & silentium; vobis enim, vestræque libertati pugnat. Illud verò risum, an indignationem meretur? tot abusibus excusandis, quæ Regaliam, ut nunc est, consequuntur. Regem negant cum Beneficia confert, Canonibus teneri, quippe aperta semel, & durante Regalia, multò ei, quàm Episcopis, Romanòque Pontifici ampliorem esse facultatem: jus Regalia jure Canonico, quod Episcopus ligat, multò esse antiquius, nec proinde restringi Canonibus potuisse; Regem ergo in vacantem Ecclesiam Episcopis quidem succedere, sed auctoritate plusquam Episcopali, Regiã videlicet nullis Ecclesiæ legibus, nullis regulis finitã. (a) Ita Regiam mentem, ac sententiam Episcopus Apamiensis expressit, testis oculatus, & experientiã doctus; & conspirat Maimburgus in libello de Privilegijs Rom: Ecclesiæ, ubi cum dixisset: *Libertatem Ecclesiæ in eo esse, ut sacri Canones observentur, non verò ut pro Romani Pontificis arbitrio solvantur;* subdit: *Ecclesiæ verò Gallicanæ libertatem eam haberi, ut legibus resens conditis subdi non possit, nisi sponte acceptatis:* quasi verò non eadem sit potestas, quæ novas, & quæ antiquas leges condidit; si ergo antiquis reverentia, & obsequium debetur, cur non debeat novis quidem, sed necessarijs? an antiqui Canones non erant aliquando novi, num ergo repelli poterant obtentu novitatis? & si olim novitas Canonum recusantes non absolvebat, cur modò absolvit? num olim tantum ligandi potestas, clavésque Regni Cœlorum Petro commissæ? Quid si ab Oecumenico Concilio novi Canones prodeant, an impunè rejicient? & denique nemo prudens Medicum idèò repelli ab ægro potuisse dixerit, quia novis morbis nova remedia paravit. Quamquam ne novis quidem Canonibus opus est, sufficiunt antiqui, ac Religioni in Gallia cœvi, quibus si fides, & reverentia sit, satis illi enixèque Regaliam damnant, ut meritò de illis dixeris, quod Christus olim scripturas jactantibus: *Scrutamini antiquos Canones, in quibus putatis vos fiduciam habere, & ipsi sunt, qui testimonium perhibent contra vos.*

III. Enim verò sub Regibus Galliæ primæ, secundæque stirpis certum est Regaliæ locum non fuisse. Recepta est omnium ferè

B 2

Scri-

(a) M. de Pamiers de la Reg. fol. 43. n. 1.